

Alegat. 165.

Sprawozdanie

komisyi kultury krajowej o petycyach zarządu Towarzystw rybackich w Jarosławiu i Stanisławowie, Towarzystwa tatrzańskiego, oraz o przedłożonym przez c. k. Rząd projekcie ustawy o niektórych środkach ku podniesieniu rybołówstwa „w wodach wewnątrz kraju“.

Wysoki Sejmie!

Komisyi kultury krajowej przydzielone zostały 3 petycyje, a mianowicie: I do liczby sejmowej 70 a komis. 18, petycyja Zarządu Towarzystwa rybackiego w Jarosławiu — II do liczby sejmowej 384 a kom. 257, petycyja oddziału Towarzystwa rybackiego w Stanisławowie — i III do liczby sejmowej 406 a komis. 273, petycyja Towarzystwa tatrzańskiego.

Wszystkie te trzy petycyje żądają jak najspieszniejszego wydania ustawy o rybołówstwie, powołując się na chaotyczny stan rybołówstwa w kraju.

Następnie przekazał wysoki Sejm komisyi kultury krajowej pod datą 30 czerwca 1880 do liczby sejmowej 414 jako przedłożenie rządowe, projekt „ustawy o niektórych środkach ku podniesieniu rybołówstwa w wodach wewnątrz kraju“.

Projekt rządowy poparte jest kilkoma uwagami i objaśnieniami z lekka tylko dotyczącymi niektórych §§. projektu ustawy, uważając resztę tychże za niepotrzebujące objaśnień, zaś zdaniem komisyi niejednen z tych paragrafów wymagałby obszernego motywowania, ażeby wykazać możność i modłę zastosowania go przy wprowadzeniu w życie całej tej projektowanej ustawy.

Sprawa uregulowania rybołówstwa krajowego i ujęcia go w jedną całość określającą zarówno prawo do łowienia ryb jakoteż i przepisy ochronne pojawia się w wysokim Sejmie już po raz trzeci.

Pierwszy raz poruszoną została ta sprawa w roku 1861.

Posel Antoni Pawecki wniósł w tym roku do łaski Marszałkowskiej wniosek, który atoli z powodu odroczenia Sejmu pod obrady wziętym być nie mógł. Sejm przekazał go uchwałą z 26 kwietnia 1861 Wydziałowi krajowemu bez bliższego oznaczenia, co się z nim stać ma.

Drugim razem zajmował się wysoki Sejm tą sprawą na ostatniej sesyi, uchwałą bowiem z dnia 15 października 1878 przekazała wysoka Izba następujący wniosek posła Feliksa Pławickiego i towarzyszy Wydziałowi krajowemu:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

„Poleca się Wydziałowi krajowemu wypracowanie projektu do ustawy o rybołówstwie w kraju. — W tym celu Wydział krajowy powoła ankietę, złożoną z ludzi z gospodarstwem rybnem obeznanych i na podstawie orzeczenia tej ankiety wypracowaną ustawę o rybołówstwie wniesie na najbliższej Sesyji sejmowej pod obrady wysokiego Sejmu“.

W skutek powyższej uchwały zwołał Wydział krajowy do wypracowania projektu ustawy o rybołówstwie ankietę, w której skład weszli: jako przewodniczący JE. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, jako członkowie pp. Kornel Chwalibóg, Edmund Mochnacki, dr. Kajetan Orlecki, Feliks Pławicki, dr. Szymon Syrski i dr. Józef Wereszczyński.

Ankieta ta odbyła dwa posiedzenia, a chociaż jej obrady nie doprowadziły rzeczy do takiego rezultatu, iżby Wydział krajowy mógł być wystąpić z projektem ustawy na Sesyji bieżącej, to jednak materiał zebrany przyczynił się wielce do rozświecenia sprawy

Komisya kultury krajowej zbadawszy tę sprawę i czując całą jej ważność wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić ponowne wezwanie do Wydziału krajowego i przyjąć re-

Aleg. A. zolucyą pod A/.

Jednakże komisya kultury krajowej jest zdania, ażeby nie czekając na projekt ustawy przez Wydział krajowy wygotować się mającej, przystąpić dzisiaj już do uchwalenia ustawy o niektórych środkach ku podniesieniu rybołówstwa w wodach wewnątrz kraju, i w tym celu przed-

Aleg. B. kłada wysokiemu Sejmowi pod B/. projekt wypracowany przez komisję na podstawie przedłożenia rządowego.

Potrzebę uchwalenia tej częściowej ustawy, obejmującej niejako tylko policyjne przepisy uważa komisya za niezbędną z powodu, że rozpowszechnione po kraju towarzystwa rybackie od roku już czynią wszelkie wysiłki celem zarybienia rzek, potoków i stawów w obrębie kraju się znajdujących. — Jeżeliby więc Wysoki Sejm nie uchwalił takiej ochronnej ustawy, byłaby działalność tych towarzystw udaremnioną, przez samowolę łowiących ryby, — a towarzystwa rybackie, które w patriotycznej myśli wzięły się tak gorąco do dzieła przysporzenia krajowi jednego więcej a przyrodzonego źródła dochodu przez zarybienie rzek, — widząc, że ich czynności nie są wspierane przez najwyższą władzę ustawodawczą krajową i c. k. Rząd, zniechęciłyby się do tak dodatniej działalności na drodze pomnożenia bogactwa krajowego.

Projekt ustawy proponowanej przez komisję różni się w niektórych §§. od przedłożenia rządowego.

W wielu §§ach poczynione zostały poprawki stylistyczne i nieco jaśniejsze określenie treści tychże, niektóre §§. zostały przemienione co do porządku, dla uwidocznienia działów a kilka z nich komisya całkiem pominęła i tak :

Pierwszych 6 paragrafów zostało tylko inaczej ustylizowanych, §. 7. projektu został przez komisję dodany, jako zdaniem jej niezbędny, celem uwolnienia wód płynących i stawów zarybionych od zatruwiania ryb, przez wprowadzenie do takich wód odpadków fabrycznych, tudzież moczanie lnu i konopi.

§. 8. (dawny 7.) niezmieniony co do treści.

Przy §. 9. (dawniej 8.) wyliczono w ustępie pierwszym przykładowo kilka szkodliwych dla ryb sposobów łowienia, oprócz tego zmieniono nieco jego stylizację.

Jako §. 10. przyjęto §graf 13. projektu rządowego bez zmiany co do treści.

Jako §. 11. przyjęła komisya §. 16. przedłożenia rządowego ze zmianą stylizacji.

Jako §. 12. przyjęto dawny §. 14. bez zmiany co do treści.

Jako §. 13. przyjęto dawny 9. ze zmianą stylizacji.

Jako §. 14. przyjęto §. 10 przedłożenia rządowego wyłączając z takowego §. 6. i 7. gdyż zdaniem komisji przepisy obu tych paragrafów powinny i dla stawów być obowiązującymi

Jako §. 15. przyjęto §graf 17.

Jako §. 16. zostawiono §. 18. niezmieniony co do treści.

Jako §. 17. przyjęto §. 19. przedłożenia rządowego bez zmiany treści.

Jako §. 18. przyjęto §. 20.

Jako §. 19. proponuje komisya §. 21.

Jako §. 20. zostawiono §. 23.

Wreszcie jako §. 21. proponuje komisya §. 24.

§§. 11. i 12. projektu rządowego odnoszące się do wydawania kart rybackich, opuściła komisya w zupełności a to z następujących powodów: Do obecnej chwili nieposiada kraj ustawy regulującej stosunek prawno-prywatny rybołówstwa a oznaczającej, komu przysłuży prawo połowu w rzekach spławnych i większych strumieniach, których brzegi należą do wielu właścicieli po uwłaszczeniu ludu zaś i rozcięciu węzłów seniorsalnych wstrzymała się władza od orzeczenia do kogo od tego czasu należeć ma rybołówstwo w rzekach pośredkiem lub granicą gmin płynących. Dla tego też po dziś dzień w jednych miejscowościach bronią obszary dworskie własności połowu przy swoich brzegach, a nawet przy brzegach gminnych, natomiast w drugich łowi każdy nad brzegami całej gminy katastralnej, a często nawet nad brzegami obcej gminy sądząc się wraz z wszystkimi do tego upoważnionym. Ponieważ wartość rybołówstwa w większych rzekach była dotąd bardzo małą przeto tylko amatorowie tej zabawki przestrzegali swych praw domniemanych, a reszta właścicieli nadbrzeżnych o to się nie troszczyła wcale, przeto powstał ślad zamęt w pojęciach o tem prawie i wykonywaniu takowego.

§. 11. projektu rządowego nadaje c. k. starostwom i urzędowi gminnym moc wydawania kart rybackich „uprawnionym do rybołówstwa“ a zatem w obec braku ustawy regulującej to prawo,

byłyby te dwie władze powołane do rozstrzygnięcia tej kwestyi w drodze faktycznej. Gdy żaden §. tej ustawy nie daje nawet wskazówek, komu przysługiwać może prawo połowu a tem samem otrzymania karty rybackiej — §. 11. przedłożenia rządowego składa tedy w ręce władzy administracyjnej powiatowej rządowej i autonomicznej gminnej możność i niejako obowiązek orzekania w praktyce o stosunku prawnym - prywatnym tj. oddając władzom najmniej do tego powołanym nieodwołalną moc rozstrzygnięcia sporów o własność.

Trudno sobie nawet wyobrazić, jakiego to kryterium używałyby te władze przy wydawaniu owych kart rybackich. Jedne prawdopodobnie żądałyby dowodów uprawnienia, trudnych do dostania, gdy inne wydawałyby karty każdemu twierdzącemu, że prawo łowienia ryb wykonywał choćby raz jeden zapuszczając wędkę w nurt rzeki. Słowem przyjmując §. 11. projektu rządowego dałoby się c. k. starostwom i urzędowi gminnym najzupełniejszą dowolność rozstrzygnięcia tej zawiłej prawnoprywatnej kwestyi, a na co komisya kultury w żaden sposób zgodzić się nie może. Wprawdzie owe karty rybackie byłyby tylko prowizorycznym przyznaniem prawa połowu, lecz właśnie w chwili, w której domagamy się i oczekujemy projektu ustawy, regulującej z gruntu wszelkie stosunki rybołówstwa, tworzenie dowolne prowizoryów tego stosunku i potwierdzanie nieraz zupełnie może nieuzasadnionych praw, wydawaniem kart rybackich, uważa komisya kultury za nader niebezpieczny precedens, zwłaszcza dla naszego ludu nieposiadającego niestety zbyt jasnego pojęcia o własności, a który uzyskaną kartę rybacką uważać będzie za ostateczne przyznanie mu tego prawa. §. 15. projektu rządowego pominęła komisya, ponieważ zdaniem jej wartość tego paragrafu jest stosunkowo małą a przepisy jego prowadziłyby do ciągłych kolizyj z ustawą o połowianiu.

Ustawa proponowana jako częściowa odpowiadać nie może wszystkim wymogom prawidłowego rozwoju rybołówstwa, atoli stanowić będzie wielki jeden krok naprzód ku temu celowi, stawiając zapórę dowolności w połowie ryb, a tem samem dając zachętę prywatnym wysileniom, dążącym przez zarybienie rzek i stawów do wskrzeszenia tego niegdyś tak obfitego źródła bogactwa krajowego. Rozumie się samo przez się, że skuteczność tak tej, jak każdej ustawy zależy od jej wykonywania mniej lub więcej dokładnego i energicznego. Dla tego też komisya kultury krajowej wyraża nadzieję, że c. k. Rząd krajowy zechce z całą energią i stanowczością polecać podwładnym mu organom ażeby niuiejsza ustawa nie została li tylko martwą literą prawa.

Ponieważ wreszcie z powodu ograniczeń zakresu działania niniejszej ustawy przez postanowienie §. 13. tejże, odnoszącego się do znacznej części wód krajowych, krajowi wiele na tem zależeć musi, ażeby wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa, wydało jak najprędzej możebnie odnośne postanowienia.

Przeto komisya kultury krajowej wnosi rezolucyę dołączoną pod literą C. z prośbą o uchwalenie takowej przez Wysoki Sejm.

J. Czartoryski,
przewodniczący.

M. Rey,
sprawozdawca.

Alegat A.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby wygotował projekt formalnej ustawy o rybołówstwie i przedłożył takowy pod obrady wysokiego Sejmu na najbliższej Sesji.

Alegat B.

U s t a w a

z dnia o niektórych środkach ku
podniesieniu rybołówstwa w wodach wewnątrz kraju.

§. 1.

Polityczna władza krajowa oznaczy i ogłosi w każdym powiecie tarliska i czas trwania tarła dla cenniejszych gatunków ryb.

§. 2.

Na tarliskach w czasie tarła nie wolno żadnych ryb łowić. W ten sposób ochraniać ryby, a złowione po za tarliskami, należy natychmiast napowrót wpuścić do wody.

§. 3.

Polityczna władza krajowa może dla pewnych wód z uwzględnieniem peryodycznego tarcia się cenniejszych gatunków ryb, które w wodach tych przeważnie się znajdują lub dopiero tamże wyhodowane być mają ustanowić czas, w którym rybołówstwo w tych wodach w ogóle ma być zaniechanem.

Zaniechanem zaś ma być o tyle, o ile w tym czasie przy zarybieniu mieszanem w tychże wodach, bez znacznego uszczerbku wykluczenie łowienia także i ryb nietrących się, jest możliwem.

§. 4.

W czasie i w miejscach oznaczonych §. 1, 2, 3, nie wolno wpuszczać do wody sieci i skrzyń, zastawiać pogródek, koszów, łapek i tym podobnych przyrządów do łowienia, a jeśli już przedtem wpuszczone lub zastawione zostały, to należy je przed rozpoczęciem czasu ochrony uprzątnąć, lub do połowu nieużytecznemi uczynić.

§. 5.

Polityczna władza powiatowa może zezwolić wyjątkowo na odstąpienie od powyższych zakazów uprawnionym do rybołówstwa lub za ich zgodą także innym osobom w celach sztucznej hodowli ryb, lub badań naukowych.

Również może polityczna władza powiatowa w ustanowionym w myśl §. 3 czasie ochrony bez względu na cel dozwalać wyż wspomnianym osobom połowu ryb za pomocą wędki ręcznej w porze dziennej, o ile polityczna władza krajowa w ogólności udzielanie pozwoleń takich poczyna za dopuszczalne. W każdym takim wypadku powinna polityczna władza powiatowa wydać osobny, wodę i inne istotne szczegóły oznaczający imienny certyfikat.

§. 6.

Dynamitu i innych eksplodujących materiałów niemniej rybiej trutki (cocculus) wroniego oka i tym podobnych środków odurzających do połowu ryb używać nie wolno.

W wypadkach wykazanej potrzeby, może polityczna władza krajowa dozwolić użycia materiałów eksplodujących.

§. 7.

Wzbronionem jest przedsiębiorstwom tak rolniczym jako i przemysłowym wprowadzać lub wrzucać do wód zarybionych odpadków w takiej jakości i ilości jakie ryby zatrują mogą.

Również zakazuje się moczenia konopi i lnu w wodach płynących i stawach zarybionych.

§. 8.

Na przepustkach jazów nie wolno zawieszać pogródek i innych przyrządów do samolowu ryb.

§. 9.

Polityczna władza krajowa powinna wydać dla poszczególnych wód lub okręgów wodnych, dalsze zakazy co do szkodliwych dla ryb, a dotąd jeszcze używanych sposobów i przyrządów połowu jak n. p. odwodnianie części koryta rzeki w celu wyłowienia ryb, używania narzędzi ciągnionych po dnie rzeki, w celu spędzania ryb w zastawione narzędzia rybołówcze, zastawiania rzeki po nad połowę jej szerokości, sieciami, płotami, pogródkami i t. p.

Jeżeliby jednak w zastosowaniu tego postanowienia miał być wydany zakaz wykluczający sieci dotąd używane, to należy pozostawić dla używania takich jeszcze sieci, najmniej dwuletni okres czasu.

§. 10.

Przybory rybackie założone, muszą pod nieobecność rybaka być zaopatrzone znakiem, w urzędzie gminy nadbrzeżnej zapisanym, po którym można poznać osobę rybaka.

§. 11.

Polityczne władze powiatowe powinny przy wydaniu przepisów policyjnych, przewidzianych w ustawach regulujących prawo wodne z urzędu, lub na żądanie uprawnionego do rybołówstwa, wydać stosowne zarządzenia zapobiegające takiemu naruszeniu wykonywania rybołówstwa, którego można uniknąć. Przy wydawaniu takich rozporządzeń baczycy należy przedewszystkiem na zapobieżenie szkodliwemu niepokojeniu miejsc tarcia.

§. 12.

Polityczna władza krajowa postanowi i ogłosi, których gatunków ryb nie wolno poniżej pewnego wymiaru i w pewnych czasach ani sprzedawać, ani w domach gościnnych, podawać.

§. 13.

Dla wód sięgających poza obręb terytoryalny podległy niniejszej ustawie, i względem których zachodzi konieczność zgodnego z innymi krajami, lub władzami państwowymi postępowania, wyda Minister rolnictwa postanowienia względnie zakazy w §§. 1, 3 i 9 wspomniane.

§. 14.

Postanowienia §§. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, nie mają zastosowania do stawów i innych podobnych zbiorników wody, w celu hodowli ryb założonych, bez różnicy, czy one są w połączeniu z jakim naturalnym zbiornikiem wody lub nie.

§. 15.

Przekroczenia tej ustawy i wydanych na mocy tejże przepisów o ile powszechna ustawa karna nie znajdzie zastosowania, mają być karane, przez władze polityczne grzywną od pięciu, do stu złotych.

W razie, jeżeli uznany za winnego nie jest wstanie grzywny uiścić, należy ją zamienić na karę aresztu, przyczem pięć złotych należy liczyć za jeden dzień aresztu.

Przy przekroczeniach postanowień §§. 2, 4, 6 i 8, tudzież zakazów wydanych na mocy §§. 9 i 12 należy zarazem orzec konfiskatę ryb, wbrew przepisowi złowionych i narzędzi rybackich, wbrew przepisom używanych.

Grzywny i zysk osiągnięty ze sprzedaży skonfiskowanych przyborów rybackich i ryb, wpływają do osobnego funduszu, ku podniesieniu rybołówstwa, który ma zostawać pod zarządem Wydziału krajowego.

Skonfiskowane przybory rybackie, których użycie jest wzbronione, należy przed sprzedażą tak zmienić, aby były nieprzydatne do dalszego użytku w formie zakazanej.

§. 16.

Przełożeni gmin i obszarów dworskich, c. k. żandarmerya i organa policyi wodnej, mają obowiązek czuwać nad przestrzeganiem postanowień tej ustawy i przestrzeżone przekroczenia podawać do wiadomości władzy politycznej. Ten sam obowiązek ciąży w szczególności

na organach policji targowej względem zakazów na mocy §. 12 wydanych.

§. 17.

Uprawnionym do rybołówstwa osobom i gminom wolno powierzać nadzorowanie i ochronę rybołówstwa swoim, już dla ochrony innych interesów — mianowicie gałęzi kultury polowej i lasowej łącznie z polowaniem ustanowionym organom straży, powierzać nadzorowanie i ochronę rybołówstwa i zażądać od politycznej władzy powiatowej, zaprzysiężenia ich, wedle roty przysięgi którą ma ustanowić polityczna władza krajowa.

Wolno im także wyłącznie dla rybołówstwa, ustanowić zaprzysiężone organa straży, które jednak powinny posiadać kwalifikacje przepisane dla straży polowej. Do ustanowionych w ten sposób organów nadzoru i ochrony rybołówstwa stosują się postanowienia obowiązujące w ogóle straż polową, a co do ich urzędowego stanowiska postanowienia ustawy państwowej z dnia 16 czerwca 1878 (dz. p. p. Nr. 84).

§ 18.

W szczególności służy organom w myśl §. 16 i 17 do bezpośredniego nadzorowania rybołówstwa powołanym, prawo i obowiązek:

- a) nadzorować wody zarybione swojego okręgu wodnego, jazy, szluzy, groble, łotoki, i t. d. o ile urządzenia te dotyczą rybołówstwa;
- b) przedsiębrać rewizye zbioraików ryb, jakoteż łodzi i przyrządów rybackich;
- c) konfiskować przybory rybackie, tudzież przedsiębrać aresztowania w myśl ustawy z dnia 16 czerwca 1872 (Dz. p. p. Nr. 84).

§. 19.

Polityczne władze powiatowe mają zarządzić, by postanowienia §§. 2, 4, 6, 7, 8, 10 i 15 tej ustawy i przepisy wydane na mocy §§. 1, 3, 9, 11 i 12 przypominano w gminach nadbrzeżnych corocznie w czasie ku temu najstosowniejszym przez ogłaszanie tychże w sposób w miejscu używany.

§. 20.

Przy wydaniu postanowień i przepisów stosownie do §§. 1, 2, 3, 9, i 12 tej ustawy, powinna polityczna

władza krajowa względnie Minister rolnictwa (§. 13) zasięgnąć zdania rzeczoznawców i Wydziału krajowego.

Względem ograniczeń w użytkowaniu wody, które w myśl §. 11 zarządzić ma polityczna władza powiatowa, winna władza ta wydawać zarządzenia również po zasięgnięciu zdania rzeczoznawców.

§. 21.

Wykonanie ustawy tej poruczam Ministrowi rolnictwa i spraw wewnętrznych.

Alegat C.

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w myśl §. 13 ustawy z dnia . . . . . wydał odnośne rozporządzenia w najkrótszym czasie, a o ile być może równocześnie z wejściem w życie niniejszej ustawy.